

HERSTELLING IN DE TROPEN: *BIJ DE BISSCHOP*

Onze man in Paramaribo

17 november. Een snikhete middag. Op uitnodiging van de directie bezoeken we de nieuwe containerhaven die Ballast-Nedam bouwt aan de Surinamerivier. Een groot project van bijna 70 miljoen euro. We, dat zijn vertegenwoordigers van Fundeon, het opleidingsinstituut van de bouw, Henk van Bastelaar, Albert en ik. Henk is een bijzondere man: 74 jaar, klein van stuk, humoristisch en iemand met een enorme drive en didactisch talent. Hij woont al geruime tijd in Suriname. In zijn vorig leven was hij eigenaar van een stratenmakerbedrijf in Rotterdam en in zijn jonge jaren beroepsrenner. Weinigen kunnen zo beeldend en enthousiasmerend vertellen over hun beroep.

Die middag hangt ook de directie van Ballast-Nedam aan zijn lippen. De onderneming kampt met technische tekortkomingen in de bestrating van de nieuwe haven, bij elkaar wel zes voetbalvelden groot, vanwege onvoldoende gekwalificeerd personeel bij onderaannemers. We bediscussiëren oorzaken en oplossingen. De idee om bij de SAO, de Surinaamse zusterorganisatie van Herstelling, een stratenmakersopleiding te starten spreekt de managers aan, en men wil daar ook wel een steentje aan bijdragen. Bijvoorbeeld door 1x per maand voor SAO-leerlingen, die een bouwopleiding volgen, een rondleiding te verzorgen in de nieuwe haven, door personeel naar de stratenmakeropleiding te sturen en door trainingen in projectmanagement te geven.

Henk van Bastelaar is hun man. Eigenlijk is hij al begonnen met de stratenmakeropleiding. April dit jaar startte hij met het bestraten van de historische binnenplaats van Fort Zeelandia. Een project, met 5 leerlingen van de SAO en een werkmeester, gefinancierd door Herstelling en DMO. Aanvankelijk was het voor Henk erg wennen. In zijn woorden:

- de werkmeester zette 's morgens de jongens aan het werk, nam een stoel en ging rustig de krant lezen. Maar dat was niet mijn bedoeling! Ik zei tegen hem: stratenmaker is een beroep en geen stenen stapelen. Je moet zelf meewerken, het goede voorbeeld geven en de pupillen coachen. Dan leren ze wat ! Na 14 dagen kreeg ik hem uit zijn stofjas en vanaf dat moment is het heel goed gegaan.

Henk van Bastelaar (r) in gesprek met Fundeon directeur Turpijn

De kroon op het werk van Van Bastelaar is, zoals hij zelf zegt, de officiële oplevering van de historische binnenplaats van Fort Zeelandia op vrijdag 21-11, in tegenwoordigheid van de minister van ATM, genodigden en de directeur van het museum Fort Zeelandia. Die prijst in zijn toespraak de uitstekende kwaliteit van het geleverde werk. De minister benadrukt het belang van gekwalificeerde arbeiders voor de Surinaamse economie en zij ziet, tot ons genoegen, brood in een stratenmakeropleiding. Hoogtepunt van de bijeenkomst is het moment waarop Henk het woord richt tot zijn pupillen en de werkmeester.

- jongens, jullie zijn gegroeid. Jullie hebben het in je om een goede vaklieden te worden. Als je een vak hebt geleerd dan ben je baas over je eigen leven, krijg je zelfvertrouwen en kun je een goede boterham verdienen. Je bent niet meer afhankelijk van die ene werkgever, je hebt een eigen onderhandelingspositie. Ik ben trots op wat jullie gepresteerd hebben.

Henk van Bastelaar reikt het certificaat uit aan een SAO leerling

Tot slot van de ceremonie krijgen de leerlingen een certificaat uitgereikt en worden de laatste twee stenen van de nieuw bestrate binnenplaats, onder grote mediabelangstelling, gelegd door

de minister en Jeroen Sprenger, voorzitter van Herstelling. De minister, een dertiger, gaat soepel door de knieën. Jeroen ook, maar overeind komen kost hem zichtbaar meer moeite. Albert is zelfs zo ongerust dat hij een bottenkraker wil laten komen.

Jeroen legt de laatste steen op Fort Zeelandia

De volgende dag lezen we in de kranten over de oplevering. De behoefte aan een stratenmaker-opleiding krijgt aandacht. Een belangrijke stap is gezet. Fundeon-man De Vries is enthousiast. Hij overweegt SAO een “zandbak” te schenken waar leerlingen het vak van stratenmaker kunnen leren, en denkt erover de werkmeester volgend jaar naar Nederland te halen voor een intensieve training.

Bij de bisschop op bezoek

Dinsdag 18 november. We hebben een afspraak met bisschop De Bekker over de restauratie van de Elisabeth1 kleuterschool, die in een historisch pand zit. De restauratie lijkt in kannen en kruiken maar dreigt op het laatste moment toch mis te gaan. We worden ontvangen in een statige vergaderzaal. In een van de hoeken staat een leuk orgeltje. Albert en ik zijn aan de vroege kant en babbelen wat met de bisschop. Gekscherend zeggen we dat zo dadelijk iemand komt die heel goed orgel kan spelen. Als iedereen gearriveerd is opent de bisschop de bijeenkomst en geeft Michel Kanters, algemeen directeur van de Amsterdamse gemeentelijke Dienst Maatschappelijk Ontwikkeling het woord. Die begint vol vuur een exposé over het beleid van het Amsterdamse gemeentebestuur mbt herkomstlanden van nieuwe Amsterdammers, over werken en leren op gebouwd cultureel erfgoed en over de kosten van de restauratie van de kleuterschool. Opeens wordt hij onderbroken door de bisschop, een man van de wereld, die zegt:

- mijnheer Kanters, ik bemerk bij u een positieve grondhouding jegens ons, en voordat ik het vergeet, wil ik u vragen zo dadelijk wat voor ons te spelen op het orgel.

De aangesprokene is met stomheid geslagen. Twee keer opent hij zijn mond maar er komt geen woord over zijn lippen. Uiteindelijk stamelt hij:

- die grondhouding... die grondhouding... dat klopt, monseigneur. Ik ben vroeger misdienaar geweest, ik kan heel mooi het Ave Maria zingen, maar orgelspelen heb ik helaas nooit geleerd. Daar waren we thuis te arm voor.

Bisschop De Bekker met zijn praetoriaanse garde

Het overleg wordt in positieve zin afgesloten. DMO wil een substantieel deel van de restauratie financieren. De bisschop verwacht, op basis van eerdere gesprekken, dat de Nederlandse ambassade ook mee doet. Het bisdom neemt de projectleiding op zich, verzorgt de aanbesteding en zorgt ervoor dat de aannemer ook werkt met leerlingen en een werkmeester van SAO, weliswaar onder zijn regie. Onderwijsinhoudelijk wil DMO ook participeren in een nieuw op te zetten lerarenopleiding. In de analyse van de bisschop ligt daar het kernprobleem: te veel ongekwalificeerde en soms ongemotiveerde leraren staan voor de klas. Daar moet wat aan gedaan worden willen projecten op aanpalende terreinen succesvol zijn. Michel beaamt dat.

Later in de week houdt Kanters voor arbeidsdeskundigen van het ministerie van Arbeid, Technologie en Milieu een presentatie over reïntegratie en het voorkomen van reïntegratie. Met andere woorden, reactief versus pro-actief beleid. Dat laatste is in het Amsterdamse ontwikkeld onder de naam *levensloopbenadering*, waarbij zaken als het vroegtijdig signaleren van problemen, voor- en vroegschool en het vermijden van schooluitval leidraad zijn. Ook draait hij een filmpje over meeting points, een praktische manier om school en arbeidsmarkt te koppelen. De benadering spreekt de mensen aan en de directeur ATM die ook aanwezig is, krijgt een uitnodiging volgend jaar samen met collega's van het ministerie van onderwijs naar Nederland te komen.

Presentatie van DMO directeur Kanters voor arbeidsdeskundigen

Fundeon

In het programma van deze week is plaats ingeruimd voor Fundeon, een gerenommeerde bedrijfstakopleiding voor de bouw, met een prachtig opleidingsinstituut in Harderwijk en vele faciliteiten. Bouwvakkers, van kraanmachinisten, stratenmakers tot metselaars worden er (bij)geschoold. De vertegenwoordiging van Fundeon bestaat uit algemeen directeur Turpijn en De Vries, vertegenwoordiger van de ondernemers in de stratenmakerbranche. Voor hen hebben we bijeenkomsten met de bouwwereld georganiseerd.

Ze spreken met de projectleider van een groot volkshuisvestings-project, geven een geslaagde presentatie voor de Algemene Aannemers Vereniging (AAV), discussiëren over het opzetten van een bedrijfstakopleiding en brengen een werkbezoek aan de SAO en Ballast-Nedam.

Ballast-Nedam projectleider Lars, Fundeon directeur Turpijn en Anne de Vries, vertegenwoordiger

Uit de gesprekken blijkt dat een organisatie als Fundeon door de Surinaamse bouwwereld aantrekkelijk wordt gevonden, hoewel eenieder zich terdege realiseert dat de infrastructuur hier allerminst op toegesneden is. De discussies zijn oriënterend, informierend, en gaan over het zetten van kleine stappen als onderdeel van een lange termijn strategie. De vraag waar het steeds om draait is: waar en hoe te beginnen. Terecht zoeken De Vries en Turpijn oplossingen voor de Surinaamse problematiek niet in abstracte structuurdiscussies, maar in praktische kleine stappen, zoals steun aan SAO bij het opzetten van een stratenmakeropleiding. De indrukken die men in Suriname opdoet beoordelen zij positief en we spreken af dat we terug in Nederland alles op een rij zetten, en gaan proberen de diverse brokstukken aaneen te smeden tot een helder beeld.

Sanitairproject bij SAO

Terwijl wij de delegatie op sleeptouw nemen van de ene presentatie naar de andere, en van de ene bijeenkomst naar de andere, voert Arie Kuiper, docent gas, water en sanitair, die met ons is meegekomen, in het gebouw van de SAO het zogeheten sanitairproject uit. Met de vernieuwing van de toiletgroepen denken we twee vliegen in een klap te treffen: een prima leer-werk project voor leerlingen en werkmeesters en een goede entree voor ondernemingen die hun werknemers willen laten scholen bij de SAO. Als variant op de boekenkast: zeg me hoe uw toilet eruit ziet en ik zeg u wie u bent.

De aanloop van het project is allerminst soepel te noemen. Weken voordat Arie arriveert hamert Albert elke dag onvermoeibaar bij de supervisors, bij de directie van SAO en zelfs bij de minster op de aanwezigheid van materiaal etc. zodat Arie meteen kan beginnen. Is het materiaal al aangeschaft? Is het aanwezig? Is de toiletgroep al gesloopt? Vragen die hij afdraait als een gebedsmolen. Tot de laatste dag blijft alles echter onzeker.

Op de dag dat Arie begint is er wel gesloopt en is het meeste materiaal aanwezig, maar een behoorlijke voorbereiding en dito instructie ontbreken. Arie kan gelukkig goed improviseren en is bovendien een geboren didacticus. Ondanks het ontbreken van goede verlichting, waardoor gewerkt moet worden als in een verlaten mijn, weet hij leerlingen en werkmeesters enthousiast te krijgen.

Arie Kuiper met SAO leerlingen op het sanitairproject

De ervaringen die Arie opdoet in het project zijn voor de samenwerking van SAO en Herstelling van grote waarde. In evaluerende gesprekken komen we eensgezind tot de conclusie dat het trainen van de werkmeesters de sleutel tot succes is. Daar moet de prioriteit liggen, anders blijven projecten zweven. Het schort werkmeesters vaak niet aan technische kennis, maar wel aan didactische vaardigheden en gezag. Hoe om te gaan met leerlingen, die net als deelnemers bij Herstelling, vaak uit gebroken gezinnen komen, te arm zijn om 60 eurocent voor de bus te betalen en vaak zonder eten op school zitten. Zij kunnen zich moeilijk concentreren, lopen regelmatig het lokaal uit en beginnen met elkaar te babbelen op elk moment van de dag. Met een juiste aanpak valt veel te winnen. Van een leerling krijgt Arie namens de groep een ontroerend briefje:

Vorig jaar en dit jaar is al een begin gemaakt met communicatietraining voor werkmeesters door Ton Kolsteren. Eerste jaar pure training, dit jaar training gericht op werkoverleg, dwz: communiceren en problemen oplossen. Hij sluit zijn cursus af met het uitreiken van certificaten. Tot hilariteit van de cursisten moet tot slot het SAO-management een oefening doen met een lang touw. Ze worden geblinddoekt en moeten een carré vormen, met een van hen in het midden. De oefening werkt pas als men goed communiceert. Het lukt niet. Ook hier is nog veel te winnen, oordeelt Ton fijntjes.

Communicatietraining van Ton Kolsteren (r)

Herstelling bestuurder, Elshoff, heeft mbv een quickscan de afdelingen administratie en curriculum doorgelicht. De resultaten moet hij nog verwerken, die gaan we in Nederland bespreken.

Een verjaardag

Zaterdagmorgen 22 november is een evaluatie van het werkbezoek ingelast. Alle delegatieleden zijn er. Tot mijn verbazing blijkt de evaluatie een smoes te zijn om mijn verjaardag (24-11) luister bij te zetten. Namens de delegatie biedt Michel mij een drietraps cadeau aan: een fles rum, een ingepakt tijdschrift en Cubaanse sigaren.

- Rum bij het voorspel, het tijdschrift bij de uitvoering en sigaren om uit te blazen zegt hij. De samenhang ontgaat me, maar als ik het glossy tijdschrift uitpakt is alles meteen duidelijk: een special over *liefde en seksualiteit in Suriname*. Ik kan er als dank nog net uitbrengen dat we zo druk zijn met de programma's dat er geen tijd over blijft voor de liefde, laat staan voor seksualiteit. Intussen moet ik wel bekennen dat de rum en de sigaren op zijn.

Receptie bij de ambassadeur

Aan het eind van het werkbezoek geeft de Nederlandse ambassadeur in haar ambtswoning een receptie voor de Amsterdamse delegatie en onze Surinaamse en Nederlandse vrienden: een receptie voor ons netwerk. De sfeer is goed. De ambtswoning ligt prachtig aan de Surinamerivier en is voor die avond mooi verlicht. In een korte toespraak memoreert de ambassadeur het vele, constructieve werk dat door Herstelling en de aanwezigen verzet wordt. Geheel onverwacht kondigt ze aan dat Erik Schilp, vertrekkend directeur van het Zuiderzeemuseum en toekomstig directeur van het Nationaal museum, waarschijnlijk voor de laatste keer aanwezig is. We zijn onaangenaam verrast. We hadden juist gehoopt en verwacht dat Erik zijn betrokkenheid met Suriname, en met name met het openluchtmuseum Fort Nieuw Amsterdam, zou continueren. Maar in het landsbelang leggen we ons erbij neer dat we hem moeten missen.

Schoolreisje naar het natuurreservaat Brokopondo: Amsterdamse delegatie en de SAO

Mission accomplished ?

Zaterdag 22-11 zwaaien we de Amsterdamse delegatie uit. We blijven nog een week om in Surinaamse tempo een aantal zaken af te handelen, en dan naar huis: mission accomplished. Onverwacht worden we gebeld door Marcel Meyer, voorzitter van de Surinaamse VNO-NCW. Op zijn kantoor treffen we ook mr. Blinker aan, die met gepaste trots zijn hoge onderscheiding laat zien die hij in het kader van de viering van de Surinaamse onafhankelijkheid heeft gekregen. Mr. Blinker, minstens zo humoristisch als Meyer, is docent aan de Anton de Kom Universiteit en een specialist in aanbestedingen. Met hen voeren we een interessant gesprek over de bouw en het ontbreken van gekwalificeerd personeel. Ze zijn geïnteresseerd in onze activiteiten hier, en zien raakvlakken met hun eigen inspanningen. We filosoferen over het organiseren van een expertmeeting met sleutelfiguren uit de bouwwereld over de thema's: technologie, veiligheid, arbeidsomstandigheden en personeelsbeleid. Meyer vraagt ons hem daarbij behulpzaam te zijn. Hij geeft ons een rapport waarin een analyse is gemaakt van de problematiek en oplossingen, zoals een competence centre, aangedragen worden. We spreken af samen op te trekken nadat we advies ingewonnen hebben bij Gerard Pieters, hfd internationale betrekkingen van de gemeente Amsterdam om te bezien of dit past in het gemeentelijk beleid.

Stichting Herstelling
Albert van der Lugt
Gerard Lutteken